Podzim a tradice

Posvícení, hody, krmáš

Kdysi lidé slavili posvícení v každé vsi v jiný týden, byl to zmatek a nebyl čas na práci. V 18. století se Josef II. rozhodl dát věcem řád a zavedl tzv. císařské posvícení, a to **třetí neděli v říjnu**. Obvykle je to první neděle po svátku svatého Havla, který připadá na 16. října. Císařova myšlenka se ale v praxi neprosadila – posvícení se i nadále konala podle původních termínů a havelské neboli císařské se k nim přidalo ještě navíc.

Posvícení (na Moravě hody, ve Slezsku krmáš) se slaví v čase, kdy byl posvěcen nový kostel. „Posvícení“ znamená totéž co „posvěcení“ nového kostela. Pro obec a její obyvatele to byla mimořádná událost, protože jeho stavbě obvykle věnovali mnoho práce a peněz. Prvním posvícením v roce bývá posvícení bartolomějské (24. 8.). Nejčastěji se ale posvícení slaví na Václava (28. 9.), Havla (16. 10.) nebo Martina (11. 11.). Poslední posvícení je kateřinské (25. 11.). Poté už nastává advent.

Tradice posvícenských slavností nejvíce žije na jižní Moravě. Hody či hodky coby folklórní krojové slavnosti můžete navštívit dodnes např. v Zaječí, Dolních Dunajovicích, Mikulčicích či Velkých Bílovicích. Vyhlášené jsou také Velkopavlovické krojované hody. Termíny akcí najdete třeba na stránkách *zafolklorem.cz* .

Den stromů (20. října)

Tradice oslav mezinárodního dne stromů vznikla v Nebrasce, kdysi zvané „krajina bez stromů“. Jeden z osadníků tam začal stromy pěstovat a vyzýval ostatní ke stejné činnosti – aby stromy jednak zabránily erozi

půdy, jednak poskytovaly stín pod pálícím sluncem. Z USA se svátek rozšířil po celém světě. Pouze datum oslav se liší podle klimatických podmínek a podle toho, kdy je možné stromy vysazovat.

Sázení stromků v zahradě nebo volné přírodě je krásná aktivita pro celou rodinu. Můžete se zapojit také do mnoha lokálních i větších dobrovolných projektů, např. *sazimestromy.cz.*

Den vzniku samostatného československého státu (28. října)

Tento den je volno, nechodí se do práce a **pro školáky se tento státní svátek většinou pojí s podzimními prázdninami**. 28. října 1918 vzniklo Československo, přestali jsme být součástí Rakouska-Uherska.

Oslavy probíhají např. na Vítkově, kde se koná tradiční vojenská přehlídka, nebo na Hradčanském náměstí, kde probíhá slavnostní přísaha příslušníků Armády České republiky. Prezident jmenuje generály a uděluje státní vyznamenání. Řada památek, muzeí, hradů i zámků mívá v tento den volný vstup. Využijte volné chvíle k rodinným výletům i tvoření z přírodnin.

Halloween (30. října)

Anglosaský lidový svátek se stále více dostává i do povědomí naší kultury. **V anglicky mluvících zemích se dětí obléknou do strašidelných masek a vyrážejí na koledu.** Říkají u toho pořekadlo „Trick or treat“, česky „koledu, nebo vám něco provedu“.

Další oblíbenou halloweenskou tradicí je vydlabávání dýní a vytváření dýňových lucerniček. Z vydlabané dýně se světýlkem se stává ochránce před zlými silami. Také se věří, že **díky světlu najdou duše našich zemřelých blízkých cestu domů**. Domy i zahrady se v této době zdobí strašidelnými dekoracemi a všude vládne oranžová a černá barva.

Dušičky (2. listopadu)

Lidový název „Dušičky“ v kalendáři najdete pod označením „Památka všech věrných zesnulých“ či „Památka zesnulých“ a navazuje na předchozí den, tedy svátek Všech svatých (1. listopadu). Oba svátky jsou vnímány jako jeden celek, **připomínáme si během nich své blízké zemřelé**.

Podle keltského kalendáře býval první listopad prvním dnem roku, navíc to byl den pohanských obřadů uctívání mrtvých. Možná proto sem církev přesunula svátek slavený původně v květnu, kdy se lidé modlí za zemřelé, aby jejich duše z očistce mohly vstoupit na nebesa. V kostelích se na Dušičky konají mše, při nich se lidé modlí za spásu zemřelých duší, **na hřbitovech se zdobí hroby květinami a věnci z chvojí a zapalují se svíčky**.

S Dušičkami jsou spojené také nejrůznější lidové zvyky. Podle jednoho z nich lidé chystali pro své zemřelé mléko a máslo, aby si duše vystupující alespoň na tento jeden den z očistce mohly zhojit rány. **Také se v ten den pekly tzv. „dušičky“, sváteční pečivo, zvané také caletky nebo kosti** – mohlo být totiž i v podobě dvou překřížených kostí, ale klidně jen rohlíčků pomazaných povidly nebo plněných mákem. Varianty byly

rozmanité. Upéct si je můžete i dnes ze stejného těsta jako na velikonoční jidášky.

Svatý Martin nejen na bílém koni (11. 11.)

Pro naše předky byl tento svátek jedním z nejoblíbenějších v roce. Konala se bohatá posvícení, dobytčí i výroční trhy. **V tento den se hodně slavilo a veselilo** se a v mnohých kronikách jsou záznamy o rozpustilostech a výtržnostech, kterých se čeládka dopouštěla. **Hospodyně pekly martinské husy a martinské rohlíčky či podkovy, kterým se říkalo martiny, roháče nebo zahýbánky.** Jídla o posvícení bývala vždy vydatná a tučná. Lidé se tak připravovali jednak na dlouhé zimní měsíce, jednak měli možnost posilnit se před půstem, který doprovázel adventní dobu před Vánoci.

Na tradičním venkově bývalo posvícení spojeno s roční odměnou: na Martina hospodář prodlužoval smlouvy a platil roční mzdu pracovníkům, stejně tak obce vyplácely své zaměstnance. Využijte i vy této možnosti, jak poděkovat těm, kteří třeba pro vás nějak „pracují“ – babičkám či dědečkům za hlídání, sousedům za zalévání kytek v létě či krmení domácí zvěře, když jste na dovolené. Anebo skutečným spolupracovníkům, kolegům z práce, členům týmu…

Tento článek vznikl ve spolupráci s nakladatelstvím Smart Press. Podrobnější informace o koloběhu roku, svátcích a obyčejích najdete v knize Tradinář. Knihu zakoupíte na www.smartpress.cz.